

Broj: Ž-SA-02-1125/17; P-128/17

Datum: 01.06.2017. godine

PARLAMENT FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Predstavnički dom

Dom naroda

FEDERALNO MINISTARSTVO FINANSIJA

n/r ministra

FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE

n/r ministra

PREDMET: P r e p o r u k a povodom žalbe Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom Federacije Bosne i Hercegovine

a) Žalbeni navodi

Ombudsmenima za ljudska prava Bosne i Hercegovine obratio se direktor Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom Federacije Bosne i Hercegovine (u dalje tekstu: Fond) žalbom u kojoj ukazuje na povredu odredbi Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba s invaliditetom¹.

Podnositelj žalbe obrazlaže da je odredbama Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba s invaliditetom propisana obaveza zapošljavanja osoba sa invaliditetom srazmjerno ukupnom broju zaposlenika u državnim tijelima, tijelima pravosuđa, tijelima lokalne uprave, javnim službama, ustanovama, fondovima, javnim preduzećima,

¹ “Službene novine Federacije BiH”, broj: 9/10

privrednim društvima i drugim pravnim osobama koje nisu osnovane za zapošljavanje osoba s invaliditetom, i to najmanje jedne osobe s invaliditetom na svakih 16 zaposlenika.

Poslodavci koji se ne pridržavaju ove zakonske odredbe dužni su pri isplati plata u Fond uplatiti poseban doprinos za zapošljavanje osoba sa invaliditetom u iznosu od 25% prosječne neto plate u Federaciji Bosne i Hercegovine, za svaku takvu osobu koju su bili dužni zaposliti.

Subjekti koji zapošljavaju manje od 16 radnika, a nemaju zaposlenu osobu sa invaliditetom, dužni su svakog mjeseca, prilikom isplate plata, u Fond uplaćivati poseban novčani iznos u visini 0,5% od iznosa isplaćene mjesečne bruto plate svih zaposlenih, osim ako zapošljavaju osobe sa invaliditetom u skladu sa zakonom.

U žalbi se ističe da preko 40.000 poslodavaca u Federaciji Bosne i Hercegovine direktno diskriminiše osobe sa invaliditetom na način da ne poštuje navedenu zakonsku obavezu, odnosno ne uplaćuje Zakonom propisani poseban doprinos za poticanje profesionalne rehabilitacije, osposobljavanja i zapošljavanja osoba sa invaliditetom, iako ne upošljavaju propisani broj osoba sa invaliditetom.

b) Istražni postupak

U cilju provjere žalbenih navoda i utvrđivanja činjeničnog stanja, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su u skladu sa odredbama čl. 23. i 25. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine² i čl. 30 Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine³, od Federalnog ministarstva finansija zatražili informaciju o kontroli izvršavanja obaveza poslodavaca propisanih Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba s invaliditetom, te aktivnostima koje je ovo ministarstvo poduzelo u cilju regulisanja mehanizma naplate "posebnog doprinosa" za podsticanje zapošljavanja osoba sa invaliditetom.

Postupajući po navedenom zahtjevu, Federalno ministarstvo finansija dostavilo je izjašnjenje, akt broj: 05-14-1-8150/16 od 23.01.2017. godine, sa odgovorom Porezne uprave Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 13/08-49-1-1315-472/16 – F.Ć. – Dž.D. od 10.01.2017. godine, u kojem se navodi da *"U skladu sa članom 1. stav 2. Zakona o Poreznoj upravi Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 33/02, 28/04, 57109, 40/10, 27/12, 7/13, 71/14 i 91/15), ovaj Zakon se odnosi na provođenje i izvršavanje aktivnosti iz oblasti svih vrsta federalnih, kantonalnih, gradskih i općinskih poreza i doprinosa, taksu, posebnih naknada, članarina turističkih zajednica, članarina obrtničkih komora i novčanih kazni za porezne prekršaje. Shodno članu 2. Zakona o Poreznoj upravi Federacije BiH, ukoliko su odredbe ovog Zakona drugačije uređene drugim zakonima u Federaciji, tada će odredbe ovog Zakona imati prioritet nad drugim odredbama u navedenim oblastima. Dakle, imajući u vidu naprijed navedeno, Porezna uprava Federacije BiH nije nadležna za kontrolu naplate novčanog iznosa za poticanje profesionalne rehabilitacije, osposobljavanja i zapošljavanja osoba sa invaliditetom."*

² "Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 19/02, 35/04 i 32/06

³ "Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 104/11

c) Mišljenje Ombudsmena Bosne i Hercegovine

Konvencija UN-a o pravima osoba s invaliditetom⁴, koju je Bosna i Hercegovina ratifikovala u martu 2010. godine, dopunjuje ostale međunarodne ugovore o zaštiti ljudskih prava definišući obaveze država u poštivanju i osiguravanju jednakog uživanja ljudskih prava osoba s invaliditetom. Odredbe ove Konvencije odnose se na osobe s invaliditetom u svim fazama zapošljavanja uključujući: osobe koje traže posao, napreduju na radnom mjestu i osobe koje tokom zaposlenja steknu invaliditet i žele zadržati svoj posao.

Konvencijom Međunarodne organizacije rada broj 159 o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom⁵ definisano je da *svaka članica mora, u skladu s nacionalnim uvjetima, praksom i mogućnostima, utvrditi, provoditi i periodično revidirati nacionalnu politiku o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom. Cilj navedene politike je osigurati da su svim kategorijama osoba s invaliditetom na raspolaganju odgovarajuće mjere profesionalne rehabilitacije, kao i poboljšati mogućnosti zapošljavanja osoba s invaliditetom na otvorenom tržištu rada. Nadležne vlasti moraju poduzeti mjere za osiguranje i evaluaciju službi za profesionalnu orijentaciju, stručno osposobljavanje, posredovanje, zapošljavanje i ostalih srodnih službi kako bi se osobama s invaliditetom omogućilo da dobiju i zadrže zaposlenje, te da u tom zaposlenju napreduju.*

U cilju provodbe obaveza koje je država preuzela navedenim međunarodnim ugovorima, u Federaciji Bosne i Hercegovine usvojen je **Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom** kojim su uređena pitanja profesionalne rehabilitacije, osposobljavanja i zapošljavanja osoba sa invaliditetom sa smanjenom radnom sposobnošću, osnivanje i djelatnost ustanova, privrednih društava i drugih pravnih osoba koja se bave profesionalnom rehabilitacijom i zapošljavanjem osoba sa invaliditetom, osnivanje i rad Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom i druga pitanja u vezi sa profesionalnom rehabilitacijom, osposobljavanjem i zapošljavanjem lica sa invaliditetom.

Zakonom je definisana obaveza zapošljavanja osoba s invaliditetom srazmjerno ukupnom broju zaposlenih i to zapošljavanje najmanje jedne osobe s invaliditetom na svakih 16 zaposlenika (čl. 18. st. 1). U slučaju da na tržištu rada nema osoba s invaliditetom određenih znanja i kvalifikacija radi zapošljavanja, ili se iz drugih razloga poslodavci ne pridržavaju navedene zakonske odredbe, svoju obavezu dužni su izvršavati uplatom "posebnog doprinosa".

Obaveze zapošljavanja osoba s invaliditetom u skladu sa navedenim Zakonom oslobođeni su privredni i drugi pravni subjekti koji zapošljavaju manje od 16 zaposlenika. Međutim, ukoliko ne zapošljavaju osobe s invaliditetom i oni su dužni svakog mjeseca prilikom isplate plata u Fond uplaćivati poseban novčani iznos u visini 0,5% od iznosa isplaćene mjesečne bruto plate svih zaposlenih. Izuzetak su strana diplomatska i konzularna predstavništva, privredna društva za zapošljavanje osoba sa invaliditetom, zaštitne radionice, radni centri, ustanove za profesionalnu rehabilitaciju i organizacije osoba sa invaliditetom.

⁴ Usvojena od strane Generalne skupštine 13. decembra 2006. godine, a na snagu stupila 3. maja 2008. godine

⁵ Usvojena od strane Generalne konferencije Međunarodne organizacije rada u junu 1983. godine, stupila na snagu 1985. godine i ratifikovana je od strane sedamdesetak država

Iako je navedenim zakonskim rješenjem za sve poslodavce u Federaciji Bosne i Hercegovine propisana obaveza uplate posebnog doprinosa za poticanje profesionalne rehabilitacije, osposobljavanja i zapošljavanja osoba sa invaliditetom, mehanizam nadzora i osiguranja naplate takvog doprinosa zakonom nije regulisan, a time ni osiguranje poštivanja zakonske odredbe.

Slijedom navedenog, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine cijene potpuno opravdanim nastojanja Fonda da se zakonom reguliše kontrola uplate “posebnog doprinosa” ustanovljenog isključivo u svrhu osiguranja održivosti Fonda kao organa nadležnog za finansiranje i sufinansiranje projekata profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osoba sa invaliditetom, finansiranje i sufinansiranje programa i projekata održivosti i razvoja privrednih društava za zapošljavanje osoba sa invaliditetom i zaštitnih radionica, isplatu novčanih nadoknada i stimulansa, te uspostavljanje poslovne saradnje između privrednih društava koja zapošljavaju osobe sa invaliditetom.

Ombudsmeni skreću pažnju na posljedicu neizmirivanja obaveza poslodavaca po osnovu navedenog novčanog davanja (posebno kada su u pitanju javna preduzeća sa visokim prihodima koja upošljavaju više hiljada radnika i veliki privatni subjekti) kojim se značajno umanjuju sredstva Fonda, a time i kvalitetnija i obuhvatnija podrška procesima rehabilitacije i zapošljavanja osoba sa invaliditetom na području Federacije Bosne i Hercegovine.

Ombudsmeni podržavaju aktivnosti Fonda koje poduzima u cilju efikasnije naplate posebnog doprinosa, te u skladu sa odredbama Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine koji propisuje da je „*Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine neovisna institucija uspostavljena u cilju promovisanja dobre uprave i vladavine prava, zaštite prava i sloboda fizičkih i pravnih osoba, kako je garantovano posebno Ustavom Bosne i Hercegovine i međunarodnim sporazumima iz dodatka tog Ustava, koja će nadgledati aktivnosti institucija Bosne i Hercegovine, njenih entiteta i Brčko Distrikta u skladu sa odredbama ovog Zakona*“, daju slijedeću:

P R E P O R U K U

Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine

Federalnom ministarstvu finansija

Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike

1. Da nakon obavljenih konsultacija sa Fondom za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom Federacije Bosne i Hercegovine, organizacijama i udruženjima osoba s invaliditetom i organizacijama i udruženjima poslodavaca, pristupe pripremi i usvajanju izmjena i dopuna odgovarajuće zakonske i podzakonske regulative (Zakona o poreznoj upravi Federacije Bosne i Hercegovine⁶, Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba sa invaliditetom, Pravilnika o načinu uplate javnih prihoda budžeta i vanbudžetskih fondova na teritoriji Federacije Bosne i

⁶ “Službene novine Federacije BiH”, broj: 33/02, 28/04, 57/09, 40/10, 27/12, 7/13 i 71/14

Hercegovine⁷⁾ kojima će osigurati mehanizam kontrole obračuna i plaćanja posebnog doprinosa za podsticanje rehabilitacije, osposobljavanja i zapošljavanja osoba sa invaliditetom.

2. Da u roku od 60 dana Ombudsmenima dostave povratnu informaciju o provedbi date Preporuke.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine
Dr. Jasminka Džumhur, s.r.
Nives Jukić, s.r.
Dr. Ljubinko Mitrović, s.r.

Dostavljeno:

1x naslovu

1x podnosiocu žalbe

1x u spis

⁷ "Službene novine Federacije BiH", broj: 35/13, 53/13, 63/13, 93/2013, 103/13, 111/14, 19/14, 46/14, 60/14, 65/14, 105/14, 20/15, 44/15, 53/15, 73/15 i 96/15